

Kies durf

Kies doen

Kies D66 West Betuwe

West Betuwe

The logo for the D66 party in West Betuwe. It consists of a black rectangular box at the top containing the text 'West Betuwe' in white. Below this is a larger green rectangular box containing the text 'D66' in white, bold, sans-serif font.

Verkiezingsprogramma D66 West Betuwe 2019-2022

Voorwoord

Ieder mens is verschillend, ieder heeft een eigen verzameling ervaringen, kansen en worstelingen die hem of haar uniek maken. Wat ons als mensen bindt is dat iedereen op zoek is naar een goede invulling van zijn of haar leven. De één worstelt met de eigen (seksuele) identiteit, de ander is op zoek naar innovatieve technieken om de wereld een betere plek te maken. Weer een ander vindt kracht in het geloof en draagt dat actief uit. Waar ik mij keer op keer over verwonder is dat juist die combinatie aan verscheidenheid onze maatschappij zo mooi maakt. Die diversiteit zien we ook terug in de 26 kernen die West Betuwe straks rijk is. Elk dorp of stadje heeft een eigen karakter door de ligging met bebouwing en omringende natuur, maar vooral: de mensen. Daar moeten we trots op zijn. Dat moeten we behouden. Daar moeten we aan blijven werken.

Na het lezen van dit verkiezingsprogramma weet u hoe D66 West Betuwe dat gaat doen. Voor D66 staat de eigen kracht van mensen voorop. Maar als iemand (tijdelijk) onvoldoende eigen kracht heeft, dan dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Mensen zijn niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. Daarom zijn de fundamentele waarden van onze samenleving vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid of herkomst. We treden de wereld om ons heen tegemoet met respect en mededogen. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit.

D66 ziet een levendig en ondernemend West Betuwe. Kansen op economisch gebied worden benut en innovatiekracht gestimuleerd. We zetten in op kringlooplandbouw en beschermen robuuste natuur. Op verschillende manieren ondersteunen we cultuur en beschermen we cultuurhistorie. Iedere inwoner moet mee kunnen doen, daarom bestrijden we armoede, investeren we in de ontwikkeling van jongeren en zorgen we voor elkaar. We streven naar maximale vrijheid en veiligheid, ook als het gaat om (hoog) water, in het verkeer en vervoer over weg en spoor. De komende jaren maken we werk van de energietransitie zodat West Betuwe in 2030 energieneutraal is. In een duurzaam bereikbaar West Betuwe staan voetgangers en fietsers centraal. Anticiperen op het toekomstige wonen doen we door samen te werken om voorzieningen te behouden en te richten op passende woningbouw. We geven ruimte aan de natuur binnen de bebouwde kom en vergroten de biodiversiteit. Om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen nemen we maatregelen. We zorgen dat West Betuwe restafvalvrij is in 2030. Het bestuur van de gemeente moet transparant en toegankelijk zijn en het financieel beleid evenwichtig.

D66 durft de beslissingen te nemen die nodig zijn om dat te bereiken. Dat gaan we de komende jaren doen.

Kies durf. Kies doen. Kies D66 West Betuwe.

Ashley Karsemeijer,

Lijsttrekker D66 West Betuwe

Kies Durf

Kies Doen

Kies D66

D66

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Deel 1: Een levendig en ondernemend West Betuwe	5
1.1 Benut kansen op economisch gebied	5
Stimuleer innovatiekracht	
Promoot recreatie en toerisme	
Stimuleer aantrekkelijke dorpskernen	
1.2 Stimuleer 'goed' boeren in West Betuwe	7
Zet in op kringlooplandbouw	
Innoveer met oog voor kwaliteit en volksgezondheid	
Bescherm robuuste natuur met gericht aankoopbeleid, subsidies en kavelruil	
1.3 Ondersteun cultuur en bescherm cultuurhistorie	7
Houd een goed functionerend bibliotheeknetwerk in stand	
Stimuleer amateurkunsten	
Bescherm monumenten en bijzondere dorpsaangezichten en landschappen	
Voer een transparant cultuursubsidiebeleid	
Deel 2: Goed samen leven in West Betuwe	10
2.1 Bied kansen voor iedereen	10
Eén loket voor inwoners	
Bestrijd armoede met toegankelijke ondersteuningsregelingen en integrale schuldhulpverlening	
Maak openbare voorzieningen toegankelijk	
Pak laaggeletterdheid aan	
Voer gemeentelijke regie op integratie nieuwkomers	
Ondersteun vrijwilligerswerk en mantelzorg professioneel	
2.2 Investeer in goed onderwijs en individuele ontwikkeling van jongeren	13
Breng onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur samen in integrale kindcentra	
Streef naar voortgezet onderwijs op alle niveaus binnen de gemeente West Betuwe	
Stimuleer jongerenparticipatie	
2.3 Heb zorg voor elkaar	13
Zet de mens centraal	
Bied ruimte voor initiatieven als kleinschalige wooninitiatieven	
Koester de dorpshuizen als centrale ontmoetingsplek in de kern	
Stimuleer levensloopbestendige woningen en kangaroewoningen voor ouderen	
Bied ook jongeren van achttien+ begeleiding op weg naar zelfstandigheid	
Creëer een ombudsfunctie voor het sociaal domein	

2.4 Stimuleer sport en bewegen	15
Voer een sportsubsidiebeleid gericht op jongeren	
Voer een samenhangend sportaccommodatiebeleid	
2.5 Streef naar maximale vrijheid en veiligheid	16
Centraliseer de hulpverlening voor kindermishandeling en huiselijk geweld	
Bevorder LHBTI emancipatie	
Bewaak privacy en informatieveiligheid	
Bestrijd criminaliteit preventief	
Faciliteer het optimaal functioneren van hulpdiensten	
Verhoog de verkeersveiligheid	
Voer een proactief (hoog)waterveiligheidsbeleid	
Deel 3: Duurzaam wonen en leven	18
3.1 Zet in op energiebesparing en duurzame energie	18
Investeer in bewustwording	
Maak werk van energietransitie	
3.2 Streef naar een duurzaam bereikbaar West Betuwe	18
Investeer in duurzame en veilige verbindingen	
Houd een betaalbaar lokaal openbaarvervoersnetwerk in stand	
3.3 Anticipeer op het toekomstige wonen	20
Werk samen om voorzieningen te behouden	
Stimuleer de leefbaarheid van kernen door uitbreiding toe te staan	
3.4 Houd West Betuwe groen	20
Geef ruimte aan natuur binnen de bebouwde kom	
Leg natuurlijke speelplaatsen aan	
Maak werk van biodiversiteit	
Neem maatregelen om gevolgen van klimaatverandering op te vangen	
3.5 Zet in op een West Betuwe zonder restafval in 2030	22
3.6 Maak bestuur transparant en toegankelijk	23
De gemeente werkt servicegericht	
Betrek actief de samenleving	
Stel onafhankelijke adviescommissies in	
Maak de gemeenteraad zichtbaar voor inwoners	
Streef in samenwerkingsverbanden naar maximale transparantie	
Voer een evenwichtig financieel beleid	
Bijlage: kandidatenlijst D66 West Betuwe	26

Deel 1: Een levendig en ondernemend West Betuwe

Inwoners staan centraal in West Betuwe. Daarnaast is West Betuwe ook een gemeente van en voor ondernemers. Ondernemers maken onze gemeente aantrekkelijk om te wonen en te werken. Ondernemers zorgen voor innovatie en innovatie zorgt ervoor dat West Betuwe ook in toekomst een aantrekkelijke gemeente blijft. Volgens D66 liggen er voor onze gemeente de komende jaren mooie kansen voor zowel ondernemers als inwoners.

1.1 Benut kansen op economisch gebied

De spanning op de arbeidsmarkt en de kansen die we nu nog onbenut laten als ondernemende gemeente, laat zien dat overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen ook een gezamenlijke opdracht hebben. Overheid, bedrijfsleven en onderwijs zijn als samenwerkingspartners een belangrijke motor voor onze welvaart.

Stel de zondagsopening vrij

Volgens D66 zijn ondernemers bij uitstek zelf goed in staat te bepalen wanneer openstelling van hun onderneming hun klantenkring het beste dient. D66 vindt daarom dat de gemeente zich moet onthouden van onnodige regels over openstelling en ondernemers de vrijheid moet geven zelf hun openingstijden te bepalen, ook op de zondag.

Schep een aantrekkelijk ondernemersklimaat

Het ondernemersklimaat in Nederland is de afgelopen jaren sterk veranderd door nieuwe technologieën en de interneteconomie. Deze verandering vraagt van onze ondernemers dat zij daarop flexibel inspelen en innoveren. Die verandering vraagt volgens D66 een de overheid die ondernemersbelangen goed begrijpt en die naast de ondernemer staat als partner. Een overheid die stimuleert, faciliteert en, waar nodig, aanjaagt. D66 wil dat de gemeente West Betuwe

- één loket biedt waar ondernemers terecht kunnen, en
- niet meer regels stelt dan nodig en waar wel nodig: eenvoudig en met kennis van en oog voor ondernemersbelangen.

Stimuleer innovatiekracht

D66 wil samen met het bedrijfsleven en het onderwijs zorgen voor een goede aansluiting tussen de arbeidsmarkt en onderwijs. Die aansluiting gaat over alle arbeidsmarktsectoren, maar in het bijzonder de sectoren ICT, Techniek en Transport en Logistiek en, niet te vergeten, Recreatie en Toerisme. De gemeente kan een belangrijke stimulerende rol vervullen. D66 investeert in de komende vier jaren in die aanjaagrol en wil met bedrijven en het onderwijs samen werken aan concrete verduurzaming van onze economie. Het middelbaar beroepsonderwijs op deze gebieden en het bedrijfsleven ziet D66 als belangrijke, gelijkwaardige partners voor deze opdracht de komende tijd.

Faciliteer samenwerking tussen bedrijfsleven en middelbaar beroepsonderwijs

Zonder goede vakmensen geen kenniseconomie en geen groei. D66 ziet kansen voor het groene en technische MBO van Helicon en ROC Rivor in onze gemeente bij de grote uitdagingen waar West Betuwe voor staat als bijvoorbeeld de dijkversterking, aanleg van zonnepanelenakkers, windmolenparken, de vergroening van onze landbouw en de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Samenwerking tussen bedrijfsleven en scholen is cruciaal voor de aansluiting tussen opleidingen en arbeidsmarkt. Maar ook voor een duurzame gemeentelijke economie en werkgelegenheid. En vooral met zulke grote infrastructurele werken waar de gemeente bij betrokken is. D66 wil dat de

gemeente hierbij een faciliterende rol speelt. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door bij aanbesteding en uitvoering als (mede) opdrachtgever van die werken, voor (aankomend) MBO-studenten aantrekkelijke stage- en afstudeermogelijkheden te realiseren. D66 zal de komende vier jaren daarom de samenwerking met het bedrijfsleven en het MBO actief opzoeken. Vanwege de doorlopende leerlijnen van het VMBO naar het MBO, zal D66 ook samenwerking zoeken met het VMBO.

Promoot recreatie en toerisme

Vanwege de aantrekkende economie ziet het Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland kansen in recreatie en toerisme in Rivierenland. Mensen houden kortere vakanties dicht bij huis en daar kunnen onze kernen van profiteren. Onze gemeente leent zich bij uitstek om te vertoeven en te toeren. Langs de Linge, de Waal, onze dijken, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en niet te vergeten, het fruit. West Betuwe is meer dan een dagrecreatiegebied. Dat mogen we wat D66 betreft wel meer promoten. Initiatieven van lokale ondernemers in recreatie en toerisme willen we zoveel mogelijk faciliteren. De dijkverbetering ziet D66 als een kans voor een nog aantrekkelijker landschap. Samen met de mensen uit onze kernen die bij de dijkverbetering en waterveiligheid zijn betrokken, willen we die landschappelijke kwaliteit in de komende vier jaren blijven bevorderen en met hen samen de nieuwe omgevingsvisie opstellen. De toegang tot de Linge en de Waal is voor zowel de lokale bevolking als toeristen van groot belang. Het aanleggen van wandel- en fietsroutes verdient daarom prioriteit. Behoud van en waar verdwenen weer mogelijk maken van dorpsommetjes, is ook in het kader van de volksgezondheid (meer bewegen) van belang. Zowel voor toeristen als voor de eigen inwoners is het zichtbaar maken en het behouden van cultuurhistorie van belang, zodat de gemeente aantrekkelijk blijft en wellicht nog aantrekkelijker wordt.

Stimuleer aantrekkelijke dorpskernen

Voor toerisme, voor inwoners en voor ondernemers is een levendig, goed bereikbaar stads- of dorpshart van groot belang. Hoe aantrekkelijker het dorpshart, hoe meer bezoekers, hoe minder leegstand. Bij 'hardnekkige' leegstand willen we ondernemingszin en creativiteit in onze kernen stimuleren en investeren in herbestemming van panden. Denk aan kleine startende bedrijfjes, 'pop-ups', het faciliteren van maak-'ateliers' of 'labs' voor onderwijs, kunst en cultuur. Voor de gemeente West Betuwe ziet D66 bovendien een unieke kans de verschillende jaarlijkse activiteiten door het jaar heen in de dorpskernen aan elkaar te rijgen tot een keten van activiteiten en daarmee onze gemeente op de kaart te zetten. D66 denkt daarbij aan een digitale gemeentebrede activiteitenkalender. Voor onze ondernemers, ter verduurzaming van onze economie en arbeidsmarkt, voor recreatie en toerisme en voor een aantrekkelijk woonklimaat. D66 stimuleert en faciliteert initiatieven die de dorpskernen aantrekkelijke verblijfplaatsen maken.

Speerpunten:

- ✓ afschaffen regels over winkelopenstelling
- ✓ instellen van een ondernemersloket
- ✓ (aankomend) MBO-studenten stage- en afstudeerplaatsen bieden bij aanbestedingen
- ✓ West Betuwe promoten als verblijfsrecreatiegebied
- ✓ behouden en terugbrengen van dorpsommetjes
- ✓ landschappelijke kwaliteit speerpunt bij Omgevingswet
- ✓ opstellen van een gemeentebrede activiteitenkalender

1.2 Stimuleer 'goed' boeren in West Betuwe

Agrariërs leveren een belangrijke bijdrage aan het aanzien van ons mooie groene buitengebied. Het open karakter hiervan moet zoveel mogelijk behouden blijven. Er dient meer aandacht te komen voor het behoud van bijzondere cultuurhistorische elementen in het landschap (bomen, boomrijen, dorpsgezichten) en in de dorpen. Niet alleen vanuit het belang voor het toerisme, maar ook omdat onze inwoners hier grote waarde aan hechten. De agrarische sector heeft het niet gemakkelijk. D66 wil zich inspannen om de aanpassingen die aan de orde zijn zo te vertalen dat agrariërs een gezond bedrijf kunnen blijven uitoefenen en met zon, wind en andere duurzame innovaties hun bijdrage leveren aan de energietransitie.

Zet in op kringlooplandbouw

Grondstoffen zijn kostbaar en vaak niet oneindig te gebruiken. Daarom zet D66 in op duurzaamheid, ook in de agrarische sector. We streven naar het sluiten van kringlopen op lokaal en regionaal niveau en het integreren van natuurlijk gedrag van dieren in dierhouderijen. Daarbij zet D66 in op kringlooplandbouw waarbij de voedselproductie een bijdrage levert aan het herstel en behoud van de biodiversiteit in Nederland. De term circulaire voedselproductie wordt gebruikt om aan te geven dat grondstoffen zich blijven vernieuwen. We zijn blij dat LTO namens de gehele agrarische sector heeft besloten de komende jaren verandering in te zetten. Onder andere door het versnellen van de circulariteit en het sluiten van grondstofkringlopen. D66 wil van kwantiteit naar kwaliteit. Voedselproductie moet niet 'sneller, groter en goedkoper' als leidraad hebben, maar 'slimmer en beter'. Om dit te bereiken wil D66 inzetten op innovatie. Innovatie gericht op voedselveiligheid en -kwaliteit, het verkorten van ketens en op het natuurlijke wijze beheren van dier- en plantgezondheid. Kortom: meebewegen met en aansluiten bij natuurlijke processen, in plaats van het onderdrukken en bestrijden ervan. Het produceren van voedsel mag ook geen gevaar opleveren voor de volksgezondheid. Dierziekten en schade door bestrijdingsmiddelen moeten zo veel mogelijk voorkomen worden.

Bescherm robuuste natuur met gericht aankoopbeleid, subsidies en kavelruil

Grote aaneengesloten natuurgebieden zijn vitaal voor de kwaliteit en de veerkracht van ecosystemen. Lokale ecologische verbindingen kunnen zowel in stedelijk als landelijk gebied (door)lopen. De gemeente kan hier een belangrijke rol spelen door actief beleid te voeren, denk bijvoorbeeld aan aankoop, subsidies en kavelruil. Natuurbeheer kan in goed overleg met de agrarische sector vormgegeven worden. Op het gebied van onder meer landschapsbeheer en onderhoud en het creëren en verbeteren van wandel- en fietsroutes, kan met de agrarische sector worden samengewerkt aan recreatie en natuurontwikkeling. Ook vrijwilligers spelen een belangrijke rol, bijvoorbeeld als het gaat om de bescherming van weidevogels.

Speerpunten:

- ✓ stimuleren kringlooplandbouw
- ✓ robuuste natuur beschermen door aankoop, subsidies en kavelruil

1.3 Ondersteun cultuur en bescherm cultuurhistorie

West Betuwe is een gemeente met een gevarieerd aanbod van voorzieningen en een divers samengestelde bevolking. De gemeente heeft een voorwaardenscheppende taak bij het in stand houden en indien nodig verbeteren van het aanbod van voorzieningen. Zij zorgt primair voor het beschikbaar stellen van bijvoorbeeld ruimte of accommodaties. Het is aan initiatieven uit de

samenleving en samenwerkingsverbanden hier verder vorm aan te geven. Zo nodig zorgt de gemeente voor professionele ondersteuning. Net als bij sportaccommodaties is van belang dat er in het kader van de harmonisatie een duidelijk beleid komt ten aanzien van gebruik, beheer en exploitatie van ruimtes en accommodaties die gebruikt worden. D66 pleit dan ook voor het opstellen van een cultuuraccommodatiebeleid.

Houd een goed functionerend bibliotheeknetwerk in stand

Een goed functionerend openbaar bibliotheeknetwerk behoort net als onderwijs tot de basisinfrastructuur van onze democratische samenleving en kan dan ook niet zonder professionele ondersteuning. Zonder deze infrastructuur geen zelfredzame mondige burgers met voldoende kennis, vaardigheden en mediawijsheid om zich kritisch en actief staande te houden. Scholen en bibliotheken waar goed opgeleide professionals werken, zijn hard nodig. D66 benadrukt dan ook het belang van de openbare bibliotheek Rivierenland voor West Betuwe als basisvoorziening en unieke toegangspoort tot informatie, voor ondersteuning van het onderwijs en actief in de strijd tegen laaggeletterdheid en tevens als uitvalsbasis voor persoonlijke ontwikkeling. Naast die onderwijs-, informatie-, en culturele functie is de openbare bibliotheek ook een plek voor ontmoeting. Vanuit de bibliotheekvestigingen kan de openbare bibliotheek Rivierenland de dienstverlening aan alle inwoners van de gemeente West Betuwe verder optimaliseren. D66 wil uitleenpunten in zoveel mogelijk kernen en digi/taalprogramma's bereikbaar maken voor alle inwoners die daar behoefte aan hebben. Daarnaast willen we de uitstekende voorziening van de bibliotheek op school behouden voor al het basisonderwijs in West Betuwe.

Stimuleer amateurkunsten

Het initiatief voor amateurkunsten ligt primair bij de (georganiseerde) inwoners. De opzet van het Cultureel Café in Geldermalsen bewijst dat dit heel goed mogelijk is zonder inmenging van de overheid. Ook de activiteiten in 't Stroomhuis in Neerijnen, de WaardArt open atelierroute en het festival Ode aan de Linge zijn goede voorbeelden. De gemeente kan ondersteuning geven in de vorm van het bijdragen in de kosten van bepaalde faciliteiten of het beschikbaar stellen van ruimtes. Instandhoudingssubsidies moeten echter worden vermeden. D66 vindt het van belang dat organisaties bijdragen aan de culturele en muzikale ontwikkeling van de jeugd. Initiatieven die professionele muziekles op de basisscholen willen terugbrengen verdienen steun. Zeker als dit ook in combinatie met lokale muziekverenigingen wordt opgezet.

Bescherm monumenten en bijzondere dorpsaangezichten en landschappen

West Betuwe kent vele monumenten, bijzondere dorpsaangezichten en landschappen die door de inwoners bijzonder gewaardeerd worden zoals ook blijkt uit de vele actieve historische verenigingen en stichtingen. De cultuurhistorie en het landschap dat vooral door (de strijd tegen) het water is gevormd, zijn nauw met elkaar verbonden. Naast de wettelijke taken van de gemeente, bijvoorbeeld op het gebied van archeologie en archiefbeheer, ziet D66 een duidelijk taak bij de gemeente voor de bescherming van de lokale cultuurhistorie. Dit gezien de grote infrastructurele activiteiten rondom het spoor en de dijkverzwaring die spelen en ook in het kader van de duurzaamheidsopgaven die opgepakt moeten worden. Zij hebben immers grote impact op de omgeving.

Voer een transparant cultuursubsidiebeleid

Daar het gemeentelijke subsidiebeleid op het gebied van sport en cultuur tussen Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal nogal verschilt, zal de harmonisatie van dit beleid de komende jaren gericht moeten zijn op transparantie in beschikbaarheid en toekenning van subsidies, op kwaliteitsbevordering en uitdagen tot experimenten, vernieuwing en bijzondere manifestaties.

Speerpunten:

- ✓ opstellen van een cultuuraccommodatie-en cultuursubsidiebeleid
- ✓ uitleenpunten bibliotheek in zo veel mogelijk kernen en op alle basisscholen
- ✓ beschermen lokale cultuurhistorie

Deel 2: Goed samen leven in West Betuwe

Het zijn de mensen waar het in West Betuwe om gaat. De vraag vanuit de samenleving staat voorop en die moet helder zijn. D66 gaat ervanuit dat (groepen van) inwoners zelf veel kunnen regelen. Waar nodig faciliteert de gemeente en voor wie niet voldoende 'eigen kracht' heeft dragen we zorg. Samenwerking wordt zoveel mogelijk gestimuleerd. De dorpsplannen die al in diverse dorpen van de gemeente Geldermalsen gemaakt zijn en het Manifest van Lingewaal vormen mooie bouwstenen voor verdere ontwikkelingen binnen West Betuwe. Ook leefbaarheidsbudgetten en kernenbudgetten die in de dorpen van Lingewaal, Neerijnen en Geldermalsen mooie lokale initiatieven mogelijk maakten verdienen wat D66 betreft voortzetting.

2.1 Bied kansen voor iedereen

D66 vindt dat elke inwoner mee moet kunnen doen aan het maatschappelijke en economische proces: ouderen, jongeren, mensen in armoede, mensen met een verstandelijke of fysieke beperking. De gemeente moet daarbij de vindrijkheid en creativiteit van haar bewoners ondersteunen en hen de ruimte geven. Er zijn soms mensen die (tijdelijk) niet voldoende eigen kracht hebben. Dit kan komen door fysieke beperkingen, een psychiatrische aandoening of omgevingsfactoren zoals armoede. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden, dragen we via de gemeente een gezamenlijke verantwoordelijkheid. D66 wil een inclusieparagraaf bij elk raadsvoorstel die er voor zorgt dat telkens wordt stilgestaan bij de vraag hoe iedereen mee kan doen. Een vaak vergeten groep is die van de licht verstandelijk beperkten, waar D66 extra aandacht voor wil vragen.

Eén loket voor inwoners

D66 wil voor de inwoners één loket bieden waar zij met hun vragen terecht kunnen. Een loket waar de inwoner achter de vraag centraal staat en waar de regels in dienst staan van die vragen van de inwoner.

Bestrijd armoede met toegankelijke ondersteuningsregelingen en integrale schuldhulpverlening

Ingewikkelde regelingen van zowel de landelijke als de lokale overheid kunnen onbedoeld mensen in de financiële problemen brengen. Voor veel mensen is het aanvragen van ondersteuning echter nu nog vaak een te ingewikkelde stap om te kunnen maken. De gemeente moet regels vereenvoudigen, 'fysiek' bereikbaar zijn en iedereen die op het gebied van armoede/schuldhulpverlening actief is bij elkaar brengen, kortom: een integrale aanpak. De participatiewet biedt gemeentes veel vrijheid om lokale invulling aan de uitvoering daarvan te geven. Mede dankzij de voortdurende inzet van D66 kreeg de gemeente Geldermalsen de laatste jaren een ruimhartig sociaal beleid. D66 wil dat iedereen in West Betuwe met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm een beroep kan doen op ondersteuningsregelingen.

Maak openbare voorzieningen toegankelijkheid

Bereikbaarheid en de toegankelijkheid van de (semi)openbare voorzieningen zijn een belangrijk aandachtspunt. Geen loodzware deuren, trappetjes, te nauwe ingangen, versperringen op het trottoir e.d. Bij (ver)bouwvergunningen voor deze panden dient een toegankelijkheidstoets toegepast te worden. Ook het openbaar vervoer moet toegankelijk zijn. Toegankelijkheid is meer dan alleen de 'fysieke' toegankelijkheid van een samenleving. Voldoende passend aanbod van sport, scholings- en culturele activiteiten waarbij iedereen zich welkom voelt en duidelijkheid in communicatie (schriftelijk, mondeling, digitaal) zijn net zo belangrijk. Geldermalsen is door de Vereniging Nederlandse

Gemeenten (VNG) uitgekozen als koploper inclusieve gemeente. Die voortrekkersrol willen we in West Betuwe waarmaken.

Pak laaggeletterdheid aan

Onze samenleving is behoorlijk ingewikkeld voor wie laaggeletterd is, en al helemaal voor analfabeten. Wie niet (goed) kan lezen en schrijven heeft vaak ook moeite met het begrijpen van gesproken taal. Daardoor lopen zij tegen allerlei barrières op in de samenleving. Een gemeentelijke overheid dient hier rekening mee te houden en oplossingen te bieden. De vestigingen van de openbare bibliotheek en andere digitale wijk- of dorpservicepunten spelen een belangrijke rol bij het terugdringen van laaggeletterdheid. Om laaggeletterdheid tegen te gaan is signalering belangrijk. Naast welzijnswerk en vrijwilligerswerk kunnen ook werkgevers daarin een rol spelen. De gemeente moet hierbij een duidelijke voortrekkersrol nemen en in haar eigen communicatie het goede voorbeeld geven.

Voer gemeentelijke regie op integratie nieuwkomers

Voor een goede inburgering van vluchtelingen die als statushouder nieuw in de gemeente komen wonen is het leren van de Nederlandse taal noodzakelijk. De informatie over bijvoorbeeld het regelen van de verplichte inburgering is zo ingewikkeld, dat het nieuwkomers vaak niet lukt dit zelf goed te regelen. Ook voor het realiseren van economische zelfstandigheid, het vinden van een baan, is professionele ondersteuning nodig. Er is laagdrempelige informatie en begeleiding nodig, waarbij taal en het vinden van passend werk voorop staat, zo nodig met behoud van uitkering. Zo kan er bijvoorbeeld voor lager opgeleide vluchtelingen gedacht worden aan stages en vrijwilligerswerk om praktijkervaring op te doen en bij hoger opgeleiden aan een snelle diplomawaardering en snelcursussen Nederlands. D66 pleit voor een integrale aanpak waarbij de gemeente partijen bij elkaar brengt en er duidelijke afspraken gemaakt worden over welke partij wat doet. Zo kunnen hiaten en overlap in het integratieproces voorkomen worden.

Ondersteun vrijwilligerswerk en mantelzorg professioneel

Vrijwilligers en mantelzorgers leveren een groot aandeel aan de leefbare en zorgzame samenleving. D66 wil dan ook vol inzetten op het behoud en vergroting van het aantal vrijwilligers die nu al in alle kernen actief zijn. Essentieel daarbij is de professionele ondersteuning van het vrijwilligerswerk. Bij het werven, selecteren, trainen en begeleiden van vrijwilligers en bij ondersteuning voor wat betreft fondsenwerving en subsidieaanvragen. Uit oogpunt van efficiency, eenduidigheid en slagvaardigheid kiest D66 bij voorkeur voor een gemeentebreed werkende organisatie. Inwoners moeten op de website eenvoudig kunnen vinden hoe en onder wat voor voorwaarden zij bij de gemeente kunnen aankloppen voor subsidie en hun aanvraag ook eenvoudig, zonder bureaucratische rompslomp kunnen indienen en verantwoorden.

Speerpunten:

- ✓ een inclusieparagraaf bij elk raadsvoorstel
- ✓ mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen een beroep doen op ondersteuningsregelingen
- ✓ toegankelijkheid toetsen bij (ver)bouwvergunningen
- ✓ gemeente geeft het voorbeeld in communicatie voor laaggeletterden
- ✓ gemeente realiseert een integrale aanpak bij integratie nieuwkomers

2.2 Investeer in goed onderwijs en individuele ontwikkeling van jongeren

Onderwijs, op maat, is een basisvoorwaarde om ieders talenten te ontplooien. Goed opgeleide mensen zijn beter in staat om mee te draaien in de samenleving, in het arbeidsproces en in de democratie. Dat iedereen leert hoe de eigen stem te laten horen en hoe zelf iets te ondernemen. Goed onderwijs is de basis voor een goede toekomst. Onderwijs moet breder gezien worden dan de 'school'. Onderwijs is belangrijk voor de individuele ontplooiing van mensen, ook op sportief en cultureel gebied. Investeren in jongeren is investeren in de toekomst. Het geven van stimulansen aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren in het algemeen moet de kern van het jeugd- en jongerenbeleid zijn. Jongeren moeten meer dan nu een plaats krijgen in het welzijnswerk.

Breng onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur samen in integrale kindcentra

D66 is voorstander van brede scholen waarbij onderwijs en kinderopvang samenwerken. Op één locatie kunnen kinderen terecht voor voorschoolse opvang en ontwikkeling, onderwijs, buitenschoolse opvang, sport en cultuur. Door dit brede aanbod kan de school beter inspelen op de individuele behoeften van een kind, talenten stimuleren en eventuele achterstanden vroeg signaleren. Bij een integraal kindcentrum zijn die voorzieningen zelfs geïntegreerd. D66 wil dat een integraal kindcentrum de standaard wordt voor kinderen tussen 2½ en 12 jaar. Hier kunnen zij van 's ochtends tot 's avonds terecht. Kinderen met een leer- of taalachterstand worden bijgespijkerd. Dit is goed voor de emancipatie en economische zelfstandigheid van vrouwen, want zij werken soms ongewild parttime. Door subsidie voor vroeg- en voorschoolse educatie stimuleert de gemeente de brede ontwikkeling van jonge kinderen. De gelijkschakeling van kinderopvang en peuterspeelzalen biedt mogelijkheden.

Streef naar voortgezet onderwijs op alle niveaus binnen de gemeente West Betuwe

D66 heeft met volle overtuiging ingestemd met de fusie tussen de Geldermalsense Scholengemeenschap de Lingeborgh met Scholengemeenschap Lek en Linge uit Culemborg. De fusie was noodzakelijk om de onderbouw van het HAVO en VWO onderwijs voor jongeren uit onze gemeente dicht bij huis te behouden. Hoewel ouders en jongeren meer keuzevrijheid kregen door de komst van de Ida Gerhardt academie in Geldermalsen is een volledige HAVO en VWO opleiding op de Lingeborgh nog steeds het doel.

Stimuleer jongerenparticipatie

D66 wil werken aan een West Betuwe waarin oog is voor iedereen, ook voor jeugd en jongeren. Jongerenparticipatie, het hebben van een eigen plek, activiteiten die boeien en respect zijn voor jongeren heel belangrijk. Jongerenontmoetingsplekken kunnen gerealiseerd worden, maar moeten ook verdiend worden. Bestaande initiatieven verdienen steun in de vorm van een faciliterende rol voor de gemeente en ook jongerenwerk is een belangrijke factor. Op initiatief van D66 zijn in de gemeente Geldermalsen al een paar jaar alle basisschoolleerlingen uit groep 7 en de leerlingen van de Lingeborgh uitgenodigd op het gemeentehuis voor het spel 'Democracy'. Wij willen voortzetting van dit project voor alle 7^e groepers in West Betuwe zodat kinderen en jongeren kennismaken met democratische principes en burgerschap. Wij zijn daarnaast voorstander van een Jeugdraad en/of het aanstellen van een zogenaamde Kinderburgemeester.

Speerpunten:

- ✓ Een integraal kindcentrum is de standaard
- ✓ 'Democracy' voor alle leerlingen van groep 7
- ✓ Instellen van een Jeugdraad en/of aanstellen van een Kinderburgemeester

2.3 Heb zorg voor elkaar

Ontmoeting, sociale contacten en daadwerkelijk deel kunnen uitmaken van de eigen sociale omgeving zijn van essentieel belang voor het welzijn van iedereen. Om zelfstandig beslissingen te kunnen nemen is ook goede en volledige informatie nodig. De gemeente is verantwoordelijk voor het informeren, adviseren en zo nodig ondersteunen van inwoners. Ook op het gebied van welzijn, zorg en participatie. Hoewel de gemeente al vanaf 2015 hiervoor de eerstverantwoordelijke is, loopt een en ander nog lang niet altijd soepel. Gebleken is dat er soms wel erg veel van de 'eigen kracht' van mensen wordt verwacht. Voor D66 is die eigen kracht van mensen belangrijk, maar eigen kracht komt niet vanzelf, en ook niet in gelijke porties. We dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor mensen met minder eigen kracht of minder kansen.

Zet de mens centraal

De sociale teams van Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal verrichten al veel goed werk. Sinds de start in 2015 is veel ervaring opgebouwd. Toch blijken er inwoners met een hulpvraag te zijn die deze teams nog maar moeilijk weten te vinden of zich niet goed geholpen voelen. De mens en diens hulpvraag dient wat D66 betreft altijd centraal te staan. Kwetsbare inwoners vragen een empathische houding en extra inzet bij het maken van keuzes en het organiseren van ondersteuning. Uitgangspunt dient te zijn, dat de hulpvraag wordt beantwoord en niet eerst de vraag uit welke regeling de ondersteuning wordt betaald. Het integreren van de huidige sociale teams tot een of meerdere nieuwe sociale teams voor West Betuwe verdient wat D66 betreft dan ook alle aandacht en inzet en zo nodig ook extra investeringen.

Bied ruimte voor initiatieven

Mensen kunnen onderling vaak betere, efficiëntere en rechtvaardigere oplossingen bedenken voor maatschappelijke kwesties in de zorg dan de overheid. Veel van de huidige professionele organisaties zijn ooit gestart als (vrijwilligers)initiatief van betrokken inwoners. Professionalisering heeft als nadelen dat kosten en bureaucratie kunnen toenemen. Ook vrijwilligerswerk en (mantel)zorgen is niet dé oplossing, omdat deze taken door veranderingen in de samenleving onder druk komen te staan. Soms is de problematiek ook dusdanig dat professionele ondersteuning echt nodig is. Een nieuwe balans vinden, ook lokaal, is de zoektocht. D66 vindt dat de gemeente een grote rol kan spelen door te ondersteunen bij het opzetten van kleinschalige wooninitiatieven en het faciliteren van professionele ondersteuning dichtbij in de wijk. Ontmoetingsplekken zoals dorpshuizen en bibliotheken zijn daarbij van wezenlijk belang. Ervaring leert ook dat dergelijke voorzieningen het best werken als kernen gemengd zijn samengesteld (jong en oud, koop- en huurwoningen).

Koester de dorpshuizen als centrale ontmoetingsplek in de kern

In West Betuwe zijn verschillende goede samenwerkingsverbanden tussen dorpshuizen, verenigingen, stichtingen, scholen en lokaal welzijnswerk. Dergelijke samenwerkingsverbanden bevorderen de cohesie in de kernen. Het dorpshuis als ontmoetingsplek wordt hierdoor versterkt en het maakt instandhouding van voorzieningen bovendien betaalbaarder. D66 steunt deze initiatieven omdat dit de voorzieningen houdt waar die wat D66 betreft horen, dat wil zeggen: IN de kernen. Omdat het beleid van allerlei door de gemeente gesubsidieerde organisaties binnen twee jaar geharmoniseerd moet zijn, vindt D66 samenwerking tussen verschillende organisaties een belangrijke voorwaarde voor subsidiëring.

Stimuleer levensloopbestendige woningen en kangoeroewoningen voor ouderen

Tegenwoordig zijn steeds meer ouderen tot op latere leeftijd actief. Voor een aantal ouderen geldt dat ernstige eenzaamheid op de loer ligt, bijvoorbeeld als zij buiten het dorp of de wijk komen te wonen. Welzijnswerk, voorzieningen dicht bij huis, voldoende openbaar vervoerhaltes en speciale woningbouw voor (groepen van) senioren in alle kernen kunnen ernstige eenzaamheid voorkomen. De (vrijwillige) ouderenadviseurs en maatschappelijke organisaties spelen voor wat betreft de signalering een belangrijke rol. Er dient goed bereikbare professionele ondersteuning te zijn, ook in de avonden, nachten en weekeinden. Het levensloopbestendig maken van bestaande woningen en de woonomgeving moet gestimuleerd worden. Initiatieven zoals groepswonen voor ouderen en kleinschalige woon-zorgvoorzieningen verdienen alle steun. Net als het toestaan van de 'Kangoeroewoning' voor ouderen die dichtbij hun kinderen, maar niet in het huis van hun kinderen willen of kunnen wonen. In navolging van projecten zoals in de Achterhoek zou dit ook al vroegtijdig, nog voor er een echte zorgbehoefte ontstaat, mogelijk moeten zijn. De woningbouwcoöperaties kunnen hierbij een voortrekkersrol spelen met de gemeente als strategische stimulator en slechter van hinderende regelgeving.

Bied ook jongeren van achttien+ begeleiding op weg naar zelfstandigheid

Als jongeren 18 zijn worden ze gezien als volwassen en stopt officieel jeugdhulp. Jongeren zijn echter niet van de ene op de andere dag klaar voor zelfstandigheid en ook niet elke jongere die de jeugdzorg of jeugd detentie verlaat kan bij familie terecht of al zelfstandig wonen. Deze jongeren hebben vaak nog begeleiding nodig om financiën te beheren en schulden op te lossen, een studiekeuze te maken, of een stage of een baan te vinden. Om te voorkomen dat jongeren dak- of thuisloos worden moeten zij worden ondersteund richting zelfstandigheid. D66 wil voor deze jongeren betere afstemming tussen organisaties en regelingen.

Creëer een brede ombudsfunctie

D66 wil een ombudsfunctie voor het gehele sociaal domein voor de gemeente West Betuwe. In het kader van de hoge ambities die West Betuwe heeft voor wat betreft de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties willen wij deze ombudsfunctie ook gebruiken om de omschakeling van de gemeentelijke dienstverlening te volgen.

Speerpunten:

- ✓ Ruimte voor initiatieven
- ✓ Gezonde dorps huizen
- ✓ Stimuleren van meer levensloopbestendige woningen en 'Kangoeroewoningen'
- ✓ Begeleiding 18+ jongeren
- ✓ Ombudsfunctie

2.4 Stimuleer sport en bewegen

D66 heeft een warm hart voor sport in de ruimste zin van het woord. Sport en beweging dragen bij aan de gezondheid en aan de sociale cohesie in de samenleving. D66 is voor een gevarieerd aanbod van sport- en beweegmogelijkheden, voor iedereen toegankelijk, van jong tot oud. Ook met een

handicap moet er gesport kunnen worden. Er kan dan ook op meerdere manieren naar sport gekeken worden: sport en beweging als doel op zichzelf, als (preventief) middel voor volksgezondheid en als maatschappelijke 'smeerolie'. D66 pleit voor voortdurende aandacht voor bewegen bij het (her)inrichten van wijken en buurten. Wij wonen hier ook in een schitterend recreatiegebied met veel ruimte voor allerlei bewegingsactiviteiten. Dat kan nog veel meer benut worden door betere fiets- en wandelpaden.

Voer een sportsubsidiebeleid gericht op jongeren

Ook bij sport geldt het motto: jong geleerd, oud gedaan. Het subsidiebeleid moet wat D66 betreft dan ook vooral gericht zijn op de jeugd. Sport is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen; zowel lichamelijk als sociaal. Om sportbeoefening door de jeugd nog verder te stimuleren, moeten wat D66 betreft de combinatiefunctionarissen op alle scholen in de gemeente ingezet worden om de basisschooljeugd met diverse sporten en sportverenigingen in contact te brengen. Ook initiatieven op het gebied van de gehandicaptensport verdienen stimulans en ondersteuning. Het in standhouden van verenigingen door middel van subsidies moet worden vermeden.

Voer een samenhangend sportaccommodatiebeleid

Er dient goed gekeken te worden naar de spreiding en het beheer van de verschillende sportaccommodaties. Wat willen wij minimaal aan sportvoorzieningen in onze gemeente en wat hebben wij daarvoor nodig en voor over? D66 pleit voor een gedegen onderzoek hiernaar waarop een helder sportaccommodatiebeleid gebaseerd kan worden. Dit dient ook in een breder onderzoek naar gebruik, beheer en exploitatie van al het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed meegenomen te worden. Schaarste tijdens piekuren dient daarbij meegenomen worden. Er kan ook intensiever gebruik gemaakt worden van bestaande accommodaties. De gemeente heeft in dit alles een faciliterende rol, maar niet tegen elke prijs.

Speerpunten:

- ✓ Een samenhangend accommodatiebeleid
- ✓ Sportsubsidies gericht op jeugd
- ✓ Sport en bewegen als preventie

2.5 Streef naar maximale vrijheid en veiligheid

Voor D66 is de vrijheid om als individu eigen keuzes te maken heel belangrijk. De overheid dient te waarborgen dat iedereen die ruimte ook daadwerkelijk krijgt. Zonder veiligheid is er geen vrijheid. D66 zet daarbij in op preventie om zo veel mogelijk te voorkomen dat handhaving nodig is. Veiligheid gaat ook over (hoog) waterveiligheid, verkeersveiligheid, sociale veiligheid en externe veiligheid zoals gevaarlijke stoffen in de industrie dan wel bij vervoer over weg en spoor.

Verstevig de hulpverlening bij kindermishandeling en huiselijk geweld

Veel volwassenen en kinderen in Nederland zijn in eigen huis niet veilig. Ondanks de inzet van de afgelopen jaren, onder andere door het bundelen van krachten in de Veilig Thuis organisatie, zijn jaarlijks nog steeds zo'n 200.000 volwassenen en 119.000 kinderen slachtoffer. Huiselijk geweld is een hardnekkig maatschappelijk probleem waar nog steeds onvoldoende zicht op is. Signalen worden slecht herkend waardoor het vaak niet lukt om deze cirkel van geweld te doorbreken. Naast tijdelijke

opvang is het van belang dat slachtoffers snel een reguliere woning kunnen krijgen om weer een normaal bestaan op te kunnen bouwen. Het tekort aan (sociale huur) woningen wreekt zich hier. Lokaal moet de juiste kennis en kunde in huis zijn en de lijntjes met Veilig Thuis kort en snel. West Betuwe is door de grotere omvang beter uitgerust om expertise op te bouwen.

Bevorder LHBTI emancipatie

Iedereen dient zich in West Betuwe thuis te kunnen voelen, ook transgenderpersonen en mensen die zich niet per se voelen passen in het 'hokje' man of vrouw. In Geldermalsen wappert bij het gemeentehuis, op initiatief van D66, sinds een paar jaar jaarlijks op de Coming Out Day in oktober de Regenboogvlag. Dit ter ondersteuning van LHBTI-persoonen. Helaas voelen zij zich nog lang niet altijd geaccepteerd en veilig in onze gemeente. D66 wil een Regenboogagenda waarmee bijgedragen wordt aan de zichtbaarheid, veiligheid en acceptatie van LHBTI-persoonen.

Bewaak privacy en informatieveiligheid

Voor D66 heeft de bescherming van de privacy van inwoners topprioriteit. Inperken van vrijheden of inbreuken op de privacy ter bevordering van de veiligheid dienen altijd verantwoord te worden. Dergelijke maatregelen moeten effectief, noodzakelijk en voldoende onderbouwd zijn en getoetst worden door de gemeenteraad. De gemeente heeft naast de beschikking over persoonsgegevens ook vanwege de taken op het gebied van welzijn, zorg en participatie allerlei, vaak gevoelige, persoonlijke informatie van individuele inwoners. Zij moeten er op kunnen vertrouwen dat hier op zorgvuldige wijze mee wordt omgegaan.

Bestrijd criminaliteit preventief

Behalve een schoon milieu, verkeersveiligheid, een goed economisch klimaat en kwaliteit van gemeentelijke voorzieningen is ook veiligheid en vooral het gevoel van veiligheid een zeer belangrijke voorwaarde voor een goed leefklimaat. De medewerkers in de buitendienst spelen hierbij een cruciale rol als ogen en oren van de gemeente en als direct door inwoners aanspreekbare gemeentelijke vertegenwoordigers. Daarnaast helpen voorlichtingscampagnes vanuit de gemeente en de politie om inwoners bewust te maken van hun rol in criminaliteitsbestrijding. Door de inzet van buurtapps neemt het aantal inbraken af en het geeft mensen het gevoel controle over hun woonomgeving te hebben. West Betuwe zou daarom een sluitend netwerk van buurtapps moeten hebben.

Faciliteer het optimaal functioneren van hulpdiensten

Helaas is de inzet van hulpdiensten af en toe nodig. Met een grote gemeente zoals West Betuwe moet het niet uitmaken waar je woont: hulp moet iedere inwoner tijdig kunnen bereiken. D66 is van mening dat de aanrijtijden van hulpdiensten in beginsel gehaald moeten worden. Verder wil D66 strategisch geplaatste AED's faciliteren, omdat deze levens redden.

De Buitengewone Opsporingsambtenaren (BOA's) van de gemeente kunnen de politie ondersteunen bij handhaving van kleine overtredingen. Het is niet de bedoeling dat BOA's de taak van de politie overnemen en inzet van BOA's moet dan ook terughoudend gebeuren.

Verhoog de verkeersveiligheid

West Betuwe zal voortdurend op de hoogte moeten blijven van verkeerskundige knelpunten. De informatie vanuit de inwoners is daarbij belangrijk. D66 wil dat mensen voor kleine afstanden meer de fiets pakken of lopen, in plaats van met de auto gaan. Veilige loop- en fietsroutes zijn daarbij onmisbaar. Ingrepen zoals scheiding van verkeerssoorten, speciale routes voor niet-

bestemmingsverkeer en het verminderen van geluidsoverlast behoren tot de mogelijke oplossingen. Ook op dit terrein vindt D66 een proactieve opstelling van West Betuwe in het overleg met provincie, Rijkswaterstaat en ProRail gewenst. De uitvoering van de plannen rondom het spoor in Geldermalsen en Tricht gaan in 2019 van start. Het voorkomen van overlast, voor inwoners maar ook voor bijvoorbeeld jongeren die via de stationsomgeving en Tricht naar het voortgezet onderwijs in Culemborg reizen staat wat D66 betreft bovenaan het prioriteitenlijstje. Ook bij de werkzaamheden rondom het station van Geldermalsen moet wat D66 betreft die overlast voor de reizigers zoveel mogelijk beperkt worden en de toegankelijkheid voor mindervaliden gewaarborgd blijven.

Voer een proactief (hoog)waterveiligheidsbeleid

De gemeente West Betuwe is door zijn ligging in het grote-rivierengebied kwetsbaar voor de gevolgen van hoge, maar ook lage waterstanden in met name Waal en Linge. De verwachte effecten van klimaatverandering doen daar nog een schep bovenop. Het belang van sterke dijken is evident. Het is wenselijk ook goed te anticiperen op lange-termijn-ontwikkelingen voor de Rijntakken in het kader van het Deltaprogramma. D66 vindt een proactief beleid van de gemeente West Betuwe op het gebied van hoogwaterbescherming op korte en lange termijn cruciaal. Aandacht voor het woongenot en de leefbaarheid van inwoners van de gemeente in de nabijheid van de rivierdijken moet een plaats krijgen in het gemeentelijk beleid. Goede samenwerking met Waterschap Rivierenland en Provincie Gelderland is hiervoor noodzakelijk. Binnendijkse waterveiligheid vereist in West Betuwe ook aandacht. Door klimaatverandering zullen steeds vaker grote hoeveelheden neerslag voorkomen. Dat vraagt om oplossingen voor (tijdelijke) waterberging om onze inwoners droge voeten te laten houden. D66 vindt gemeentelijk beleid op het gebied van scheiden van afvoer van huishoudelijk afvalwater en hemelwater van belang om de veiligheid te bevorderen.

Speerpunten:

- ✓ Sluitende aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling met Veilig Thuis
- ✓ Opstellen van een Regenboogagenda
- ✓ Privacy is en blijft gewaarborgd
- ✓ Faciliteren strategische plaatsing AED's
- ✓ Netwerk van buurtapps
- ✓ Verkeersveiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers
- ✓ Proactief gemeentebestuur op gebied van (hoog)waterveiligheid

Deel 3: Duurzaam wonen en leven

West Betuwe wil in 2030 energieneutraal zijn. Alle energie die we lokaal nodig hebben wordt duurzaam lokaal opgewekt. Dat is een ambitieuze doelstelling waar D66 volledig achter staat. Dat gaan we aan de ene kant doen door in te zetten op energiebesparing en er tegelijkertijd voor te zorgen dat er een energietransitie plaatsvindt. Daar horen duidelijke keuzes bij, want die veranderingen gaan niet vanzelf. Daarom wil D66 een (gemeentelijk) stappenplan Energietransitie.

3.1 Zet in op energiebesparing en duurzame energie

Investeer in bewustwording

De meest duurzame energie is de energie die je niet gebruikt. Inwoners moeten nog veel meer bewust gemaakt worden van de kansen die er op het gebied van energiebesparing liggen. Diverse organisaties zoals 11duurzaam, Betuwewind en gebieds- en energiecoöperaties verrichten hier belangrijk werk. Ook het Energieloket Rivierenland speelt hier een rol. Vooruitlopend op de invoering van de omgevingswet willen wij een concrete duurzaamheidsagenda met duidelijke doelen opstellen. De grootste stappen kunnen gemaakt worden door bedrijven, omdat zij verreweg de meeste energie gebruiken. De gemeente versterkt de inzet op handhaving van de Wet milieubeheer. Energiebesparing levert bedrijven zelf uiteindelijk ook voordeel op. Daarnaast moet de gemeente zelf het goede voorbeeld geven door het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen.

Maak werk van energietransitie

D66 wil samen met bewoners en ondernemers van West-Betuwe concreet werk maken van die gezamenlijke opdracht om over te schakelen op duurzame energie. Ook hier kan de gemeente het goede voorbeeld geven door zonnepanelen op het vastgoed van de gemeente te leggen en dit te promoten op bedrijfsgebouwen en woningen. D66 wil verder alle schoolgebouwen versneld energieneutraal maken. Door restwarmtegebruik van bedrijven, aardwarmte en andere innovatieve technologieën of experimentele energie opwekmethoden te stimuleren maakt D66 ook letterlijk werk van de energietransitie. De aanleg van zonnepanelen en andere innovatieve technologieën levert namelijk veel werkgelegenheid op.

Speerpunten:

- ✓ Gemeentelijk vastgoed verduurzamen
- ✓ Scholen versneld energieneutraal maken
- ✓ Inzetten op handhaving Wet milieubeheer
- ✓ Stimuleren van restwarmtegebruik van bedrijven, aardwarmte en andere innovatieve technologieën of experimentele energie opwekmethoden

3.2 Streef naar een duurzaam bereikbaar West Betuwe

Op het gebied van verkeer en vervoer staat voor D66 het ruimte bieden aan voetgangers en fietsers voorop. Dit komt tot uiting in voorrang voor fietsers en voetgangers boven gemotoriseerd verkeer (uitgezonderd openbaar vervoer). Veel van onze jongeren gaan buiten de gemeente naar het voortgezet onderwijs en/of moeten lange afstanden overbruggen. D66 vraagt dan ook blijvende

aandacht voor de veiligheid van schoolroutes en de gevaarlijke mix van fietsverkeer en landbouwverkeer op sommige fietsroutes.

Investeer in duurzame en veilige verbindingen

D66 wil dat mensen zich vrij kunnen bewegen, in een schone, veilige en bereikbare gemeente. We stellen daarbij niet de auto voorop, maar de bereikbaarheid. Voor korte afstanden binnen de gemeente blijkt de fiets vaak het handigste vervoersmiddel. D66 wil dat fietsers en voetgangers waar mogelijk voorrang krijgen en dat fietsers zo weinig mogelijk om hoeven te rijden. Op drukke schoolroutes over provinciale wegen verdienen vrijliggende fietspaden de voorkeur. Met een gemeente die aan de as A2/A15 ligt, is schone lucht belangrijk. D66 wil de infrastructuur voor elektrische auto's verbeteren door meer laadpalen en snellaadstations in de gemeente te realiseren. Accu's van elektrische voertuigen zijn bovendien te gebruiken voor energieopslag om huishoudens via slimme laadpalen van stroom te voorzien.

Houd een betaalbaar lokaal openbaarvervoersnetwerk in stand

Openbaar vervoer is voor een duurzame bereikbaarheid van het grootste belang en moet daarom goed geregeld zijn. Betaalbaar lokaal openbaar vervoer, ook in de kleine kernen, is van groot belang. Openbaar vervoer op het platteland moet gezien worden als een sociale maatregel. Hier mag geld op toegelegd worden. D66 is dan ook groot tegenstander van (verdere) afkalking van het openbaar vervoer in het landelijk gebied. Voorzieningen mogen dan ten gevolge van krimp/ontgroening niet overal meer aanwezig zijn, ze moeten wel voor alle inwoners binnen redelijk korte tijd elders te bereiken/toegankelijk zijn. Daarbij onderstrepen wij het belang van bijvoorbeeld voorzieningen zoals de Buurtbus.

Speerpunten:

- ✓ Voorrang voor fietser en voetgangers
- ✓ Meer laadpalen en snellaadstations voor elektrische voertuigen
- ✓ Betaalbaar lokaal openbaar vervoer

3.3 Anticipeer op het toekomstige wonen

We kunnen met recht trots zijn op de gemeente West Betuwe met haar 26 kernen. Naast de prachtige natuurgebieden, het rivieren- en polderlandschap en een aantal prachtige voorzieningen voor de inwoners is in bijna elke kern een dorpshuis en zijn er veel sportlocaties te vinden. Veel inwoners zijn actief in het verenigingsleven en vrijwilligerswerk. We vinden het van groot belang dat inwoners hun woonplek en -plaats prettig vinden en dat het ook een plek is om kinderen op te laten groeien en om prettig oud te worden.

Werk samen om voorzieningen te behouden

De regio heeft niet te maken met krimp in het aantal inwoners, maar er is wel sprake van een afname van het aantal kinderen en jongeren: de zogenaamde ontgroening. Die krimp is al langere tijd te merken in het basisonderwijs. In het dorp Enspijk sloot in 2015 de basisschool. De openbare basisschool in Est, met 50 leerlingen, werkt nauw samen met de openbare basisschool in Meteren om zo de kwaliteit van het onderwijs toch overeind te kunnen houden. De bijna net zo kleine school in Buurmalsen gaat fuseren met de school in Tricht. En de basisschoolvoorzieningen in Herwijnen, Heukelum en Asperen zijn verzekerd door openbaar en bijzonder onderwijs in één schoolgebouw

onder te brengen. Om voorzieningen ondanks krimp toch te behouden voor de toekomst, moeten betrokken partijen zoveel mogelijk samenwerken en zo nodig ook bereid zijn met andere organisaties samen te gaan of ruimtes te delen. Het doel is voor alle inwoners van West Betuwe goed bereikbare voorzieningen te behouden. Voor D66 staat het waarborgen van kwaliteit daarbij wel voorop. Is een voorziening niet (meer) haalbaar in het eigen dorp, dan dient er goed vervoer naar de voorziening in een ander dorp te zijn. Dat hoeft niet per definitie het grootste dorp in een gebied te zijn. Alle dorpen dienen wel zoveel mogelijk zelfstandig te kunnen blijven functioneren.

Stimuleer de leefbaarheid van kernen door uitbreiding toe te staan

De leefbaarheid in de kleine kernen kan beter worden gewaarborgd als groei, vooral met betaalbare starterswoningen voor jongeren, wordt toegestaan. Het dorpse karakter dient echter wel behouden te blijven. Groene plekken in dorpen verdienen bescherming. D66 geeft de voorkeur aan bij de vraag passende kleinschalige uitbreiding aan de randen en herontwikkeling, in overleg met de betrokken kernen. Het gaat daarbij om zowel koop- als (sociale) huurwoningen. Daarnaast wil D66, gezien de huidige wachtlijsten, dat er geen sociale huurwoningen meer verkocht of geliberaliseerd worden. De huren moeten voor de lage inkomensgroepen betaalbaar zijn. De gemeente moet hiervoor bouwgrond tegen 'sociale huurwoningen'-prijs beschikbaar stellen. D66 wil in de omgevingsvisie en in afspraken met coöperaties opnemen dat:

- groei van met name starterswoningen voor jongeren wordt toegestaan,
- dat naast de bouw van bij de vraag passende (duurzame) nieuwbouwwoningen ook op het toekomstbestendig maken van bestaande woningen wordt ingezet, zodat wordt geïnvesteerd in duurzaamheid en het levensloopbestendig maken van woningen,
- elk deelgebied een plan bevat wanneer en hoe van het aardgas kan worden afgeschakeld.

Voer regelmatig een woonbehoefte-onderzoek uit

Als West Betuwe aardgasonafhankelijk moet zijn in 2050 wacht ons een behoorlijke taak. Zeker op het gebied van duurzaamheid vraagt dit een gezamenlijke aanpak van gemeenten, woningcorporaties, energie-/gebiedscoöperaties, zorginstellingen, maar zeker ook financiers, bouwers en eigenaar-bewoners. Een met enige regelmaat te houden gedegen woonbehoefte-onderzoek kan hierbij als ondersteuning dienen. Het gaat hierbij vaak om maatwerk. Leefbaarheid (zoals woonomgeving en de aanwezigheid van voorzieningen in de buurt) moet hierbij altijd meegenomen worden.

Speerpunten:

- ✓ Betaalbare starterswoningen voor jongeren
- ✓ Bij de vraag passende nieuwbouwwoningen
- ✓ Duurzaam en levensloopbestendig maken van bestaande woningen
- ✓ Bestaande woningvoorraad wijkgericht afschakelen van aardgas

3.4 Houd West Betuwe groen

Het landschappelijke karakter van het gebied beschouwen inwoners als zeer waardevol. Dat bleek met name tijdens gesprekken in de 26 kernen die voorafgaand aan het herindelingsbesluit hebben plaatsgevonden. Dat kan flink botsen met de wens om een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven te bieden of met (grootschalige) ontwikkelingen binnen de land- en tuinbouw en infrastructuur. Het is nog onduidelijk wanneer de nieuwe omgevingswet van kracht wordt. Wel is al

duidelijk dat met deze wet anders wordt omgegaan met de ruimtelijke ordening in Nederland. Net als bij de energietransitie moet geïnvesteerd worden in lokale bewustwording.

Geef ruimte aan natuur binnen de bebouwde kom

Naast een groen buitengebied is het van groot belang dat ook onze woonkernen voldoende groen blijven. Het contact met de natuur is niet meer vanzelfsprekend. Voor het welzijn en welbehagen van de mens helpt het als hij in zijn directe woonomgeving groen om zich heen ervaart. D66 pleit daarom voor behoud van groen in de bebouwde kom en om bij nieuwe bouwlocaties voldoende groen en speelplekken in te plannen. Bij inbreiding wil D66 compensatie in groen: voor iedere m² steen 1,5 m² groen. Hierdoor zal er in wijken minder snel overlast zijn omdat mensen elkaar niet op de lip zitten en kinderen kunnen zich gezond ontwikkelen. Wij denken hierbij niet alleen aan natuurbeleving, maar ook aan de lichaamsbeweging die daar automatisch aan gekoppeld is.

Het landelijke karakter in onze gemeente, ook wat betreft het groen, dient behouden te blijven. Mooi groen mag dan ook niet vanwege de kosten vervangen worden door goedkoop groen. Ook water speelt een belangrijke rol voor de leefbaarheid van onze dorpen, met name die in de onmiddellijke nabijheid van Waal en Linge liggen. D66 vindt dat ruimte moet worden gevonden om de dorpen langs de Waal weer te verbinden met rivier en uiterwaarden bij de uitvoering van de dijkversterking langs de Waal .

Leg natuurlijke speelplaatsen aan

Voor kinderen is het belangrijk dat ze zelfstandig buiten kunnen spelen en de wijk verkennen. Eigenlijk kunnen zij overal spelen, dat wil zeggen: mits ze niet worden gehinderd door verkeer en andere ruimtegebruikers, of afgeschrikt door de akelige staat van veldjes of pleintjes. D66 wil daarom dat men bij het beheer en bij herinrichting van de woonbuurt ook door de ogen van een kind naar de openbare ruimte kijkt en bij voorkeur natuurlijke speelplaatsen aanlegt. Ouders moeten met de gemeente een dialoog kunnen aangaan over eventuele tekortkomingen in het beheer. Verder moeten kinderen, net als hun ouders, door ambtenaren van de gemeente bij herinrichtingsplannen worden betrokken. Indien er in een buurt geen bewegingsvrijheid is door druk verkeer en geparkeerde auto's, dan moet gezamenlijk met de buurtbewoners naar oplossingen worden gezocht. Scholen zijn een plek waar kinderen veel tijd doorbrengen. D66 pleit er dan ook voor om gebruik te maken van de provinciale subsidies om de schoolpleinen te vergroenen.

Maak werk van biodiversiteit

Biodiversiteit staat voor soortenrijkdom en hierbij gaat het niet alleen om natuur zoals bijvoorbeeld in onze prachtige natuur- en wandelgebieden, maar ook om soortenrijkdom gewoon in ons buitengebied. Het behoud van een gevarieerd landschap, met oude fruitbomen, wielen, bosjes, knotwilgen, natuurlijke oevers, houtwallen en singels, is van groot belang bij het stimuleren van biodiversiteit. D66 wil behoud en aanleg daarvan bevorderen. Voor een goede fruitoogst is het noodzakelijk dat er voldoende bijenplanten en –bloemen zijn die door het jaar heen in bloei staan. Daar kan de gemeente ook een steentje aan bijdragen door bijvoorbeeld bermen bij-vriendelijk te onderhouden. D66 vindt het belangrijk om dit in onze gehele gemeente te realiseren. Ook het in stand houden van diverse landschapselementen is belangrijk voor de biodiversiteit. D66 vindt dat de gemeente initiatieven moet ondersteunen zoals het initiatief van de Stichting Landschapsbeheer Gelderland, die samen met bewoners werkt aan het behoud van biodiversiteit en versterking van natuur en landschap.

Stel een omgevingsvisie op in samenspraak met inwoners en ondernemers

D66 wil duurzaam wonen, leven en ondernemen in West Betuwe neerleggen in een omgevingsvisie. Wat D66 betreft wordt de omgevingsvisie in samenspraak met inwoners en ondernemers opgesteld.

De omgevingsvisie moet inwoners en ondernemers kaders geven en ruimte bieden voor initiatieven in plaats ze te laten verdwalen in de huidige wirwar van regels. Het bidboek dat in het kader van de herindeling is gemaakt, is een goed startpunt. Met de provincie Gelderland en onze buurgemeenten moeten we gezamenlijk gemeentegrensoverschrijdende thema's aanpakken. Eén van de uitgangspunten in de omgevingsvisie is wat D66 betreft dat de belangen van omwonenden meetellen bij (grootschalige) uitbreiding van bestaande bedrijven dan wel vestiging van nieuwe bedrijven die grote impact kunnen hebben op de directe omgeving.

De huidige landelijke regelgeving biedt al de ruimte om een omgevingsvisie vast te stellen en te experimenteren. D66 wil daar gebruik van maken. Niet alleen om goed voorbereid te zijn op de Omgevingswet die in 2021 van kracht wordt, maar vooral om geen tijd te verliezen in onze ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. De omgevingswet vraagt ook een andere werkwijze van ambtenaren en wordt gezien als de volgende grote transitie. Om deze transitie goed te kunnen vormgeven moet hier extra budget voor uitgetrokken worden.

Neem maatregelen om gevolgen van klimaatverandering op te vangen

Door klimaatverandering zullen we in de toekomst steeds meer te maken krijgen met hoosbuien. Riolering kan daar slechts deels op aangepast worden, omdat zelfs bredere buizen de enorme hoeveelheden water niet aankunnen. Verharding van tuinen voorkomt dat water de bodem in kan. D66 pleit voor een actieve voorlichtingscampagne die inwoners en bedrijven meer bewust maakt van deze negatieve effecten en die stimuleert dat wij stenen vervangen door groen. Ook het opvangen van hemelwater helpt en levert bovendien een besparing van leidingwater op. Daken kunnen gebruikt worden voor de aanleg van een groendak dat hemelwater vasthoudt. Met deze maatregelen dragen inwoners en bedrijven bij aan het regenbestendiger maken van de gemeente.

Speerpunten:

- ✓ Inbreiding compenseren met groen
- ✓ Natuurlijke speelplekken
- ✓ Stimuleren van biodiversiteit
- ✓ Extra budget voor de transitie van de Omgevingswet
- ✓ Regenbestendig maken van onze omgeving

3.5 Zet in op een West Betuwe zonder restafval in 2030

West Betuwe wil in 2030 geen restafval meer hebben. Dat vraagt een andere mindset van inwoners en bedrijven. Allereerst moet overbodig verpakkingsmateriaal zo veel mogelijk voorkomen worden. Verder werken we toe naar een circulaire economie waarbij afval grondstoffen oplevert voor nieuwe producten. Bij afvalinzameling moet goed scheiden lonen. Op die manier is er geen sprake van onnodige verbranding en extra grondstofwinning. Blik is al goed recyclebaar en zou wat D66 betreft apart ingezameld moeten worden. De ontwikkelingen op het gebied van het recyclen van luiers en incontinentiemateriaal gaan snel. Op korte termijn moet het mogelijk zijn ook deze materialen apart aan te bieden. Bij de gemeente moet het circulair gebruik van grondstoffen voorop staan door bijvoorbeeld bij de inrichting van de openbare ruimte gebruik te maken van her te gebruiken materialen en alleen nog maar gerecycled papier in te kopen.

Speerpunt:

- ✓ Goed scheiden moet lonen
- ✓ Blick apart inzamelen
- ✓ Op termijn luiers en incontinentiemateriaal apart inzamelen
- ✓ Circulair gebruik van materialen door gemeente

3.6 Maak bestuur transparant en toegankelijk

West Betuwe heeft 26 kernen, ieder met een eigen identiteit en eigen vraagstukken. D66 is ervan overtuigd dat bewoners vaak zelf het beste weten wat er leeft in hun buurt en wat er nog te verbeteren valt. In het kader van duurzaamheidsmaatregelen staat ook onze lokale samenleving een complete transformatie te wachten. Dit vraagt een meewerkende gemeente en veel inlevingsvermogen bij plannersmakers en gemeentelijke organisatie.

De gemeente werkt servicegericht

Bij alles wat de gemeente doet, moet wat D66 betreft worden uitgegaan van het perspectief van inwoners. Het uitgangspunt moet de vraag van de inwoners zijn, inclusief de vraag achter de vraag. Daarbij kan het concept van de in paragrafen 1.1 en 2.1. reeds genoemde één-loket-dienstverlening volgens D66 voor zowel inwoners als ondernemers een belangrijke rol spelen.

Zowel inwoners als de eigen ambtenaren moeten zich 'thuis' voelen bij de gemeentelijke organisatie. Belangrijk is dat iedereen binnen de ambtelijke organisatie achter de uitgangspunten staat dat iedereen dienstverlener is en dat er gewerkt wordt vanuit de bedoeling. Regels moeten vooral mogelijk maken, niet belemmeren. Deze verandering vraagt veel van de gemeente en heeft tijd en aandacht nodig. Wat we inmiddels geleerd hebben van de invoering van nieuwe taken op het gebied van welzijn, zorg en participatie is dat de praktijk vaak weerbarstig is. De raadpleging van de inwoners van al die 26 kernen maakt duidelijk, dat een experiment met zittingsdagen van gemeenteambtenaren in elk van de 26 kernen, met behulp van geavanceerde IT-ondersteuning vanuit het gemeentehuis, een serieuze toegevoegde waarde kan betekenen voor de serviceverlening aan onze inwoners.

Betrek actief de samenleving

Een goed gemeentebestuur weet wat in de samenleving leeft en houdt daar rekening mee. D66 staat voor open gesprekken waarbij raadsleden en wethouders in gesprek gaan met (groepen van) inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Belanghebbenden moeten in een vroeg stadium worden uitgenodigd om mee te denken over beleid. Het is bij complexe veranderingen de taak van de lokale overheid dat mensen zich gehoord voelen, dat bezwaren serieus genomen worden en ook schade voldoende gecompenseerd wordt. Zeker bij projecten 'van buiten' ziet D66 het als een belangrijke taak van het gemeentebestuur om op te komen voor de belangen van haar inwoners zowel voorafgaand aan de projecten als ook tijdens en na de uitvoering ervan. Ruimte geven aan de samenleving vraagt ook om open te staan voor initiatieven vanuit die samenleving. D66 pleit daarom voor dorpsgesprekken in alle kernen, waarmee de gemeente overlegt over beleid, wensen en maatregelen die voor dorpen of wijken van belang zijn. Voor inwoners moet het belang van dit gesprek wel duidelijk zijn. Inwoners moeten daarvoor actief uitgenodigd worden en goed geïnformeerd zijn over de inhoud en de plaats van het gesprek in het proces van beleidsvorming en uitvoering. Voor inwoners neemt het belang om mee te doen in die gesprekken verder toe als de gemeenteraad de

inwoners transparant verslag doet van wat ze met de inhoud van het gesprek heeft gedaan, inclusief de afwegingen die zij daarbij heeft moeten maken.

Stel onafhankelijke adviescommissies in

Een andere manier om inhoud te geven aan het geven van ruimte aan de samenleving is de mogelijkheid voor gemeentebesturen om advies van niet-gekozen burgers te krijgen via onafhankelijke (deskundige) adviescommissies. D66 is groot voorstander van het instellen van commissies die het recht hebben zich gevraagd en ongevraagd uit te spreken over voorzien en wenselijk gemeentelijk beleid en die daarvoor ook de noodzakelijke ambtelijke ondersteuning te geven. Het is bijvoorbeeld van groot belang dat de afzonderlijke adviesraden voor welzijn, zorg en participatie van Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal in West Betuwe een nieuwe krachtige adviesraad worden.

Maak de gemeenteraad zichtbaar voor inwoners

Voor het vertrouwen in de lokale democratie en de lokale politiek is een sterke positie van de gemeenteraad als direct gekozen vertegenwoordigers van inwoners essentieel. De gemeenteraad van West Betuwe moet haar rol in het maatschappelijk debat en de besluitvorming beter laten zien. Ondersteuning van de raad en raadsfracties door een goed uitgeruste griffie en rekenkamercommissie vindt D66 voor een sterke en zichtbare gemeenteraad een belangrijke voorwaarde. D66 is voorstander van directe invloed van inwoners en ondernemers op het gemeentelijk bestuur. Die directe invloed is ook een zichtbare ontwikkeling in onze gemeente, waar inwoners gezamenlijk initiatieven ontplooiën en daarbij de gemeente als partner aanspreken. Een moderne, flexibele gemeente is op deze ontwikkeling voorbereid. Wat D66 betreft zorgt de gemeente er dus in elk geval voor dat er een heldere verordening is voor vormen van gemeentelijke raadpleging van inwoners.

Bestuur met een breed gedragen West Betuwse agenda

De kern van de lokale democratie is dat bij besluitvorming de meerderheid beslist maar dat daarbij wel met minderheden rekening wordt gehouden en die minderheid zich ook gehoord voelt. D66 wil geen dichtgetimmerde akkoorden waarbij oppositiepartijen en hun achterban zich niet of amper gehoord voelen. D66 wil werken met een breed gedragen West Betuwse agenda voor de gemeenteraad en het college. De onderwerpen die de inwoners in het bidboek hebben aangedragen, bieden hiervoor een goede basis. De uitvoering van die breed gedragen West Betuwse agenda zal uiteraard onderwerp van politiek debat zijn.

Streef in samenwerkingsverbanden naar maximale transparantie

Dat West Betuwe vanaf 2019 met ruim 50.000 inwoners de grootste gemeente in Rivierenland is, wil niet zeggen dat we in West Betuwe voortaan alles zelf kunnen regelen en beslissen. West Betuwe is voor bepaalde taken verbonden aan zogenaamde samenwerkingsverbanden met andere gemeenten in een bepaalde regio. In die verbanden besluiten we in overleg. Hoewel ervaring leert dat invloed en controle op besluiten van samenwerkingsverbanden voor de gemeenteraad lastig zijn, zijn er ook goede ervaringen. Het uitrollen van glasvezel in de buitengebieden is een goed voorbeeld van succesvolle regionale samenwerking. D66 wil grotere invloed van de gemeenteraad op besluitvorming van samenwerkingsverbanden, zodat het democratisch gehalte gewaarborgd is. We kunnen daarin leren van experimenten elders in Nederland. D66 wil voorkomen dat gemeenten tegen elkaar uitgespeeld worden. Samenwerking moet voor iedereen 'lonen'. De besluitvorming over dit soort

samenwerkingsonderwerpen moet volgens D66 veel transparanter dan nu het geval is, voor de inwoners, maar ook voor de gemeenteraad zelf.

Voer een evenwichtig financieel beleid

D66 streeft een gedegen en evenwichtig financieel beleid in West Betuwe na. Een beleid, dat verantwoord omspringt met de publieke middelen, die mede door de inwoners worden opgebracht. De gemeente West Betuwe heeft al en krijgt nog te maken met overgangsproblematiek. Het gaat dan om verdergaande decentralisaties (b.v. Omgevingswet) en vooral ook om de ineenvlechting van de financiële systemen van de samenstellende gemeenten Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal. De plannen van D66 in dit programma zijn van invloed op de financiële kaders van de gemeente. Denk daarbij aan een proactief beleid voor de energietransitie, een proactief (flankerend) beleid op het terrein van (hoog)waterveiligheid en een streven naar een voor de inwoners toegankelijk bestuursbeleid, gebaseerd op nieuwe IT-toepassingen. D66 vindt het dan ook van groot belang op alle begrotingshoofdstukken een deugdelijk financieel beleid te voeren, waarin wordt gestreefd naar begrotingsevenwicht zowel op korte als op lange termijn. Zeker in de aanvangsjaren van de nieuwe gemeente West Betuwe wil D66 dat een strakke bewaking van begrotingen en staten van baten en lasten wordt uitgevoerd. De eigen lokale rekenkamer moet hierin een belangrijke rol vervullen. Zo zorgt D66 ervoor, dat West Betuwe een financieel gezonde start maakt.

Speerpunten:

- ✓ De inwoner centraal in de lokale democratie en gemeentelijke dienstverlening
- ✓ Actieve betrokkenheid van alle kernen
- ✓ Besturen op basis van een West Betuwse agenda
- ✓ Democratisch werkende regionale samenwerkingsverbanden
- ✓ Streven naar begrotingsevenwicht voor een financieel gezond West Betuwe

Bijlage: Kandidaat raadsleden D66 West Betuwe

1. Karsemeijer, A.M.R. (Ashley), (v), Meteren
2. Bogerman, V. P. (Vic), (m), Vuren
3. Boer Rookhuiszen-de Joode, H. (Rita), (v), Tricht
4. van Zoest, P. A. J. (Pieter), (m), Tuil
5. Jilderda, S. (Simone), (v), Opijnen
6. Vermeulen, M.S.J. (Marieke), (v), Geldermalsen
7. van der Meeren, P.J. (Bart), (m), Geldermalsen
8. Heikoop, W.G. (Wieke), (v), Meteren
9. van de Giessen, W. (Wijnand), (m), Acquoy
10. van Meeteren, J.M.N. (Jolande), (v), Geldermalsen
11. Engels, H. (Hilde) (v), Geldermalsen
12. Israël, B. (Boet), (m), Tricht
13. Ortiz Aldana, F. (Ferry), (m), Meteren
14. Simon van Leeuwen, A.W. (Willemijn) (v), Herwijnen
15. de Geus, J M (Jan), (m), Beesd
16. Knol, M.E.(Minke) (v), Varik
17. Marcusse, C.A.J. (Carla), (v), Ophemert
18. van Londen, K.(Karin), (v), Geldermalsen

